

אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא, הוה מגבינן אפילו מעמלא דביתי [מדמי שכירות הבתים]. שהיות ומקור הכסף הוא מקרקע, נחשב הוא כקרקע⁽⁸⁸⁾.

שלח ליה רב ענן לרב הונא מכתב, בלשון זו:

הונא חברין, שלם [חברי הונא, שלום].

כי אתיא הא איתתא לקמד, אנבה עישור נכסי [כשתבא אשה זו לפניך תן לה עישור נכסים].

כשקיבל רב הונא את המכתב, הקפיד על רב ענן שפנה אליו בלשון "הונא חברין".

הוה יתיב רב ששת קמיה [ישב רב ששת לפניו].

אמר ליה רב הונא לרב ששת תלמידו: זיל, אימא ליה, ובשמתא יהא מאן דלא אמר ליה [לך לרב ענן, ותאמר לו את מה שאני מצוה אותך לומר לו, ותהא בנידוי אם לא תאמר לו כך]⁽⁸⁹⁾:

א. ענן ענן, מהיכן אתה אומר להגבותה — ממוקרקעי או ממטלטלי?

ב. ושאלה נוספת יש לי אליך: ומאן יתיב בי מרוזחא ברישא [מי יושב בבית האבל בראש?]

כי מנהגם היה שהאבל החשוב ביותר מבני הבית היה יושב בראש. ורצה לרמוז לו שהקפיד עליו על שזול בו.⁽⁹⁰⁾

אזל רב ששת לקמיה דרב ענן. ואמר ליה

88. דנו התוספות — איך מדובר, אם בשכירות שיקבלו על הבתים מכאן ולהבא, פשיטא שגובה, כיון שמקרקעי נינהו, ואם מדובר בשכירות שגבו כבר על הבתים בעבר, מדוע תגבה אותה, הלא כעת המעות הן מטלטלין?

ותירצו — מדובר כשהשכירו את הבית לשנה, ועמד בו השוכר חצי שנה, ואף על פי שכבר נתחייב על מה שעמד בבית, גובה ממנו, ולא חשיב מטלטלין, כיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף.

ובקצות החושן (סימן צה' סק"ה) הקשה — הרי קיימא לן, שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, כלומר — שמתחילת השכירות הוי כל פרוטה ופרוטה מלוה, אלא שזמן הפרעון אינו אלא לבסוף, ואם כן לכאורה על מה שעמד בקרקע כבר נתחייב במעות, והוי כמטלטלין, ומדוע גובה מהן?

ולכן כתב — דאף על גב שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, אין זה אלא שכשנגמרה

השכירות התברר למפרע שכל פרוטה ופרוטה היא מלוה, אבל כל זמן שלא נגמרה השכירות עדיין אין המעות מלוה. ולכן חשיבי כמקרקעי.

89. ומשמע, שכאשר עשה רב ענן את השליחות שהוטלה עליו, ניצל מן הנידוי.

והקשו התוספות, והלא נידוי על תנאי חל אפילו אם לא יתקיים התנאי, כמבואר במסכת מכות (יא' ע"ב) לגבי יהודה שאמר ליעקב — "אם לא אביאנו אליך, וחטאתי לך כל הימים", ובכל זאת היה בנידוי, למרות שהחזיר את בנימין, ואם כן מדוע כאן לא היה רב ענן בנידוי?

ותרצו — הני מילי בתנאי שאינו ביד המנודה לקייצו, כמו ביהודה, שלא ידע האם יצליח להחזיר את בנימין, ושמא יגנבוהו בדרך, או שמא יטרפנו אריה, ולכן היה מנודה בכל אופן. אבל בתנאי שיכול לקיימו אינו מנודה.

90. והריב"ש באר באופן אחר — שהיה האבל יושב בראש השלחן. כמבואר בהמשך הגמרא,